

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR	Taina Laajasalo & Marjo Alatalo & Kirsi Peltonen & Riikka Lämsä & Maria Koivisto & Ngan Tran & Pauliina Sibbie & Natalia Skogberg
TITLE	”Paljon on perheitä, jotka eivät uskalla pyytää apua”: Ulkomailta tulleiden vanhempien tukea on tehostettava
YEAR	2023
VERSION	Publisher’s PDF
CITATION	Laajasalo et al. 2023, ”Paljon on perheitä, jotka eivät uskalla pyytää apua”: Ulkomailta tulleiden vanhempien tukea on tehostettava. Yhteiskuntapolitiikka 88 (2023):4, pp. 439-455.
LICENSE	CC BY-NC-ND

# ”Paljon on perheitä, jotka eivät uskalla pyytää apua”

## Ulkomailta tulleiden vanhempien tukea on tehostettava

TAINA LAAJASALO & MARJO ALATALO & KIRSI PELTONEN & RIIKKA LÄMSÄ & MARIA KOIVISTO  
& NGAN TRAN & PAULIINA SIBBIE & NATALIA SKOGBERG

Maahanmuuttaneissa perheissä vanhemmuutta voivat kuormittaa niin maahanmuuttoa edeltävät kokemukset, itse muuttoprosessiin liittyvät tekijät kuin tulomaan olosuhteetkin. Etenkin pakolaisina maahan tulleissa perheissä vanhempien hyvinvointi on tärkeä, lasta suojaava tekijä. Työ- ja elinkeinoministeriön politiikkasuosituksessa (2022) vanhemmuuden tuen lisääminen maahanmuuttaneille perheille on yksi neljästä keskeisestä suosituksesta lapsiperheköyhyyden vähentämisen, vanhempien kotoutumisen tehostamisen sekä rasmin ja eriarvoisen kohtelun vähentämisen lisäksi. Myös kotoutumislain kokonaisuudistuksen yhteydessä on kiinnitetty runsaasti huomiota vanhemmuuteen tukeen.<sup>1</sup>

Parhaassa tapauksessa kulttuurisensitiivinen vanhemmuuden tuki on kotouttamisen edistämisen työväline. Tieto, tuki ja vertaiskontaktit voivat kannustaa vanhempia aktiiviseen rooliin sekä lapsensa asioissa että laajemmin yhteiskunnassa. Toisaalta väärin kohdennettuina ja ilman vanhempien aitoa osallisuutta tukimuodot sisältävät leimaamisen ja toiseuttamisen riskin. Kun esimerkiksi pääkaupunkiseudun alle 20-vuotiaista enustetaan vuonna 2035 olevan vieraskielisiä kolmasosa (Vuori ym. 2019), ei palveluiden tarve ole vähenemässä. Tässä avauksessa pohdimme ulkomailta Suomeen muuttaneiden vanhempien tuen tarpeita, tuomme esiin kokemuksia muista Pohjoismaista sekä esittelemme Helsingin kaupungis-

sa kokeiltavan Vanhempana Suomessa -toiminnan ja siihen liittyvän arviointitutkimuksen.

### Maahanmuutto ja vanhemmuus

Maahanmuutto vaatii vanhemmalta paljon. On sopeuduttava uuden maan olosuhteisiin, tarkasteltava vanhemmuuteen liittyviä käsityksiä ja kasvatuskäytäntöjä sekä luotava kaksisuuntainen yhteys oman ja uuden kotimaan kulttuurin välille (Ochocka & Janzen 2008; Mangrio ym. 2019). Perheenjäsenten roolit voivat muuttua esimerkiksi lasten ja vanhempien eritahtisen kotoutumisen vuoksi. Vanhemmat tarvitsevat tukea suunnistaessaan kahdenlaisten sosiokulttuuristen normien ja odotusten välillä (Osman ym. 2016; Johansen 2022). Maahanmuutto voi vaarantaa vanhemman kyvyn vastata lapsen tarpeisiin muun muassa sosiaalisten verkostojen ohentumisen ja tulomaan kuormittavien elinolosuhteiden vuoksi (Lietaert ym. 2019). Esimerkiksi lapsiperheköyhyys on moninkertaisesti yleisempää ulkomaalaistaustaisilla lapsilla suomalaistaustaisiin lapsiin verrattuna (Obućina & Ilmakunnas 2020).

Vanhempien erilaiset stressitekijät voivat vaikuttaa kielteisesti vanhemmuuteen. Lähtömaassa ja muuton aikana koetut vaikeudet ja traumaattiset kokemukset vaikuttavat lapseen vanhempien kautta niissäkin perheissä, joissa lapsi on syntynyt

<sup>1</sup> <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/kotoutumislain-kokonaisuudistuksen-tarkein-tavoite-on-maahanmuuttaneiden-kotoutumisen-ja-tyollistymisen-nopeutumisen->

*Kirjoitustyötä on rahoittanut strategisen tutkimuksen neuvosto, joka toimii Suomen Akatemian yhteydessä, konsortio 352543-352575*

nyt kohdemaassa. Etenkin pakolaistaustaisilla lapsilla ja turvapaikanhakijoilla on suuri riski kasautuneille haitallisille kokemuksille (Wood ym. 2020). Suomessa turvapaikkaa hakevissa perheissä lasten käytösongelmat olivat yhteydessä vanhempien traumaoireisiin (Parviainen ym. 2022). Toisaalta joissakin tutkimuksissa maahanmuuttaneilla vanhemmilla ja heidän lapsillaan on raportoitu vähemmän lapsuudenajan haitallisia kokemuksia kuin muulla väestöllä (Martin ym. 2018), mikä osaltaan korostaa perheiden tilanteiden moninaisuutta ja yksilöllisyyttä.

Ulkomaalaistaustaiset lapset kokevat muita lapsia enemmän erilaisia väkivallan muotoja sekä kotona että kodin ulkopuolella (Eid & Castaneda 2023). Lapsiuhritutkimuksessa (Mielityinen 2023) neljännes ulkomaalaistaustaisista ja 18 prosenttia suomalaistaustaisista lapsista raportoivat kokeneensa lievää perheväkivaltaa. Maahanmuuttotaustaiset lapset ovat Pohjoismaissa yliedustettuna lastensuojelun palveluissa ja kodin ulkopuolelle sijoituksissa (Kääriälä ym. 2020; Karlsson 2021) sekä väkivaltaepäilyselvityksissä (Hollekim ym. 2016). Yliedustuksen syitä on etsitty kaltoinkohtelun ja sen riskitekijöiden esiintyvyydestä sekä matalan kynnyksen palvelujen ja maahanmuuttaneiden perheiden kohtaamattomuudesta (Mangrio ym. 2022). Toinen mahdollinen syy ovat maahanmuuttajaperheisiin palveluissa liitetyt eriarvoistavat stereotyyppit, jotka vaikuttavat siihen, miten herkästi perheen ongelmiin puututaan tai millaisina kasvattajina vanhemmat nähdään (Eliassi 2017; Turtiainen & Hiitola 2019; Tembo 2020). Toisaalta syrjintä ei ruotsalaistutkimuksen mukaan selitä ulkomaalaistaustaisten lasten yliedustusta kodin ulkopuolelle sijoitusten määrässä yleisesti (Karlsson 2021) tai väkivaltaepäilyihin liittyvissä sijoituksissa erityisesti (Karlsson 2022). Todennäköisimmin yliedustukseen vaikuttavat samanaikaisesti monet syyt, joiden esiintyvyyden ja keskinäisten suhteiden ymmärtäminen ovat tärkeä jatkotutkimuksen aihe.

## Tiedon puute ja institutionaalinen luottamus

Vaikka laki kotoutumisen edistämisestä (2010/1386) edellyttää, että maahanmuuttavalle annetaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja palvelujärjestelmästä (7 §), on erityisesti lapsille, nuorille ja perheille annettavaa tietoa pidetty riit-

tämättömänä. Neuvola-ammattilaisille suunnatussa kyselyssä (Kankaanpää ym. 2022) suomalaisen palvelujärjestelmän vieraus oli yksi yleisimpiä tuen tarpeen aiheuttajia maahanmuuttaneiden neuvola-asiakkaiden keskuudessa. Viime vuosina erityishaasteeksi on noussut myös suoranaisen virheellisen tiedon levittäminen. Ruotsissa useampia vuosia jatkunut disinformaatiokampanja on herättänyt laajamittaista huolta, mikä johti helmikuussa 2023 hallituksen ja pääministerin tiedotteeseen ja toimiin.<sup>2</sup> Myös Suomessa raportoitiin vuonna 2022 disinformaatiokampanjasta, jossa levitettiin arabiankieliselle väestölle virheellistä tietoa Suomen lastensuojeluviranomaisista.<sup>3</sup>

Riittävä ja oikea tieto palveluntuottajista ja palvelujen sisällöstä on yksi edellytys institutionaalisen luottamuksen rakentumiselle (esim. Heino 2016). Maahanmuuttaneiden vanhempien luottamuksesta palveluita kohtaan on tutkimuksissa saatu osin ristiriitaisia tuloksia, mahdollisesti siksi, että luottamusta palveluita kohtaan on kysytty tutkimuksissa eri palveluista, eri mittarein tai erilaisista taustoista (syntymämaa, maahanmuuttosyy) tulevilta henkilöiltä. Pohjoismaissa on raportoitu epäluottamusta sekä lastensuojelun palveluita että muita palveluja kohtaan (Tembo 2020; Mangrio ym. 2022). Suomessa maahanmuuttaneiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksessa puolestaan valtaosa vastaajista luotti julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon palvelun tuottajana vähintään melko paljon (Castaneda ym. 2012). Kansainvälisessä kirjallisuudessa on raportoitu maahanmuuttaneiden luottamuksen julkisiin instituutioihin olevan jopa korkeampi kuin valtaväestöllä, mahdollisesti matalasta odotusten lähtökohdasta johtuen (Röder & Mühlau 2012).

## Maahanmuuttaneiden vanhemmuuden tuki muissa Pohjoismaissa

Norjassa universaali, kaikille vanhemmille tarjottava tuki otettiin käyttöön valtakunnallisesti 1990-luvulla. Käytännössä tuki kohdentuu haavoittuvina pidettyihin ryhmiin, kuten ulkomaalaistaustaisiin vanhempiin (Sundsbo 2018). Myös

<sup>2</sup> <https://www.government.se/press-releases/2023/02/government-taking-strong-action-against-disinformation-and-rumour-spreading-campaign/>

<sup>3</sup> <https://faktabaari.fi/fakta/arabiankielisten-keskuudessa-leviaa-propagandaa-suomen-lastensuojeluviranomaisia-vahtaan/>

kotoutumishjelmiin sisältyy vanhempainohjausta pakolaisuuden tai perheysiden perusteella maahan tuleville lapsiperheille. Osallistujia rekrytoidaan järjestöjen, verkostojen ja mainosten kautta esimerkiksi uskonnollisissa yhteisöissä, kaupoissa, terveyskeskuksissa ja päiväkodeissa. Kokonaisuudessaan maahanmuuttaneet vanhemmat saavat intensiivisempää tukea kuin muut vanhemmat (Sundsbo 2018; Sundsbo 2022), ja joidenkin tutkimusten mukaan he kokevat tuen ja erityisesti tiedon norjalaisen yhteiskunnan toiminnasta muita vanhempia myönteisemmin (Sundsbo 2022).

Ruotsissa universaalien vanhemmuuden tuen historia ulottuu 1970-luvulle. Toimintaan on hiltain osoitettu lisäresursseja, joissa on painotettu perheiden yhdenvertaisuutta ja räätälöityä tukea haavoittuvammassa asemassa oleville ryhmille, muun muassa maahanmuuttaneille perheille (Regeringskansliet 2018). Käytännön esimerkki on Tukholman alueella tarjottava Föräldrarskap i Sverige -interventio. Viiden ryhmätapaamisen sisältö perustuu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen, lainsäädäntöön ja vanhempien kartoitettuihin tarpeisiin. Tapaamisissa käsitellään vanhempien oikeuksia ja velvollisuuksia, sukupuolten tasa-arvoa, teini-ikäistyvien lasten tarpeita sekä ruotsalaisen yhteiskunnan toimintaa eli sitä, miten koulu, terveydenhuolto sekä lapsi- ja perhepalvelut toimivat. Syvähaastattelujen sekä ennen ja jälkeen -mittauksen mukaan vanhempien luottamus sosiaali- ja terveyspalveluihin oli ohjelmaan osallistumisen jälkeen kasvanut ja he tiesivät todennäköisemmin, mistä tukea voi tarvittaessa hakea (Blom ym. 2021).

Toisessa, somaliaalaistaustaisille vanhemmille tarjottavassa Ladnaan-ryhmäinterventiossa käsitellään Ruotsissa tarjottavia lasten ja perheiden sosiaalipalveluita, vanhemmuustyylejä ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimusta sekä lasten kaltoinkohtelun kriteerejä. Satunnaistetussa kontrolloidussa tutkimuksessa Ladnaan-interventio vähensi lasten tunne-elämän oireita ja käytösoireita sekä lisäsi vanhempien hyvinvointia ja pystyvyyden tunnetta. Muutokset säilyivät kolmen vuoden seurannassa (Osman 2021).

Myönteistä tutkimustuloksista huolimatta viime vuosina on keskusteltu myös siitä, missä määrin vanhemmuuden tukeen sisältyy normatiivisia ja toiseuttavia elementtejä, joiden kautta vanhemmuus standardoidaan ja tiettyjen ryhmien vanhemmuus leimataan puutteelliseksi (esim. Bråten ym. 2020; Sundsbo 2022). Kristina Gustafsson

(2019) esittää, että huomio tulisi kiinnittää osallistujia yhdistäviin kokemuksiin, esimerkiksi lapsista uudessa maassa kannettavaan vastuuseen ja tähän liittyviin haasteisiin. Näin voitaisiin paremmin vastata osallistuvien vanhempien toiveisiin heidän omista lähtökohdistaan ja omilla ehdoillaan.

## **Vanhempiana Suomessa -interventio ja pilotti**

### **Intervention kehittäminen**

Tarve vahvistaa ulkomaalaistaustaisten vanhemmuuden tukea havaittiin vuonna 2019 Helsingin kaupungin perhe- ja sosiaalipalveluissa sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Barnahus-hankkeessa. Helsingissä oli käynnistetty ilmiöpohjaisten, lasten ja nuorten mielenterveyteen, lähisuhdeväkivaltaan sekä päihiteisiin ja riippuvuuksiin lapsiperheissä pureutuvien palveluketjujen valmistelu. Palveluketjut pohjautuvat yhdessä määriteltyihin porrastuviin tuen ja hoidon tarpeisiin alkaen kaikille kohdennettavasta ehkäisvästä työstä aina vahvimpaan tuen ja hoidon palvelutasoon saakka. Palveluketjuja kuvaamalla ohjataan ammattilaisia tunnistamaan tuen ja hoidon tarpeita oikea-aikaisemmin. Ilmiöpohjainen tarkastelu on koettu toimivaksi tutkimus- ja näyttöperustaisen kehittämisen työkaluksi.

Osana palveluketjujen kehittämistyötä parannetaan edellytyksiä vastata ulkomaalaistaustaisten lasten ja perheiden tuen tarpeisiin. Yhteiskehittämisessä oli mukana eri toimialoja, laaja asiantuntijajoukko sekä asiakkaita. Havaittiin, etteivät kehittyvät lapsiperheiden varhaisen tuen palvelut ja tarjolla jo pitkään olleet näyttöön perustuvat vanhemmuuden tuen interventiot riittävästi tavoita ulkomaalaistaustaisia helsinkiläisiä, vaan he ovat yhä kasvavassa määrin yliedustettuina lastensuojelun – ja erityisesti sijaishuollon palveluissa. Huomiota kiinnitettiin myös yliedustukseen lapsen kohdistuvan väkivaltaepäilyn selvittely- ja tutkimusprosesseissa. Tähän tunnistettuun palveluketjujen palveluaukkoon ja osaamisvajeeseen haettiin konkreettista, uudenlaista ratkaisua. Vastavat haasteet oli havaittu väkivaltaa kokeneiden lasten palveluihin keskittyvässä Barnahus-hankkeessa, jossa oli myös perehdytty muiden Pohjoismaiden työmuotoihin.

THL:n johdolla toteutettu interventiokehittäminen pohjautui kansainvälisiin ohjeistuksiin (Wight ym. 2016). Menetelminä toimivat kirjal-

lisuushaut, kansainväliset ja kotimaiset asiantuntijakonsultaatiot ja yhteiskehittämisyöpajat. Vaikka mikään pohjoismainen interventio ei ollut sellaisenaan Suomeen tuotavissa, voitiin näiden temaattisia sisältökokonaisuuksia hyödyntää. Intervention käsikirja (Skogberg & Laajasalo 2020) sekä ryhmille kehitetyt videomateriaalit tuotettiin vuosina 2019–2020. Videot tekstitettiin viidelle kielelle ja osalle kielistä videomateriaalit myös dubattiin luku- ja kirjoitustaidottomia osallistujia ajatellen.

### Intervention sisältö

Psykoedukatiivisen työskentelyn päätavoitteeksi asetettiin vanhempien palveluita kohtaan kokeaman luottamuksen lisääminen ja tätä kautta lasten hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisääminen. Luottamuksen lisääntymisen odotetaan madaltavan kynnystä ottaa vastaan mahdollisesti tarvittavia muita vanhemmuuden tuen muotoja jatkossa. Lisäksi pyritään vahvistamaan osallistujien vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyvää pystyvyyden tunnetta.

Tulkin käytöstä riippuen interventio sisältää kolmesta neljään noin kahden tunnin tapaamiskertaa. Ruotsissa kehitettyjen interventioiden mukaisesti tapaamiskertojen teemoja ovat palvelujärjestelmä, lasten oikeudet, lainsäädäntö, vanhempien oikeudet ja velvollisuudet, lapsen kehitystä tukevat kasvatuskäytännöt, vanhempien hyvinvoinnin merkitys sekä kahden kulttuurin kanssa kasvamisen ja kasvattaminen. Ryhmiä varten tuotettiin psykoedukatiiviset videot, joissa kuullaan eri tilanteissa ja eri taustoista tulevia vanhempia, nuoria sekä ammattilaisten puheenvuoroja. Lisäksi teemoja käsitellään vertaiskeskusteluihin ja muiden materiaalien kautta.

Suunnittelun alussa kohderyhmänä olivat vanhemmat, joiden kasvatuskäytännöistä on herännyt viranomaisille huoli, mutta seurantaryhmä ja kehittäjät totesivat, että tämä rajaa perusteelta osan perheistä kaikille tarpeellisen informaation ulkopuolelle. Huomiota kiinnitettiin myös leimaamisen välttämiseen, sillä tutkimuksissa vanhemmat ovat raportoineet kokevansa ammattilaisten tuomitsevan heidät huonoiksi vanhemmiksi maahanmuuttajataustan perusteella (Turtiainen & Hiitola 2019; Tembo 2022). Näistä syistä ryhmät suunnattiin kaikille halukkaille ulkomailla syntyneille 0–17-vuotiaiden lasten vanhemmille. Ryhmä täydentää muita perheille tarjottavia palveluita. Ryhmiä vetää kaksi ohjaajaa, ja jokaiseen ryhmään otetaan mukaan 8–10 osallistujaa.

### Intervention pilotointi

Ryhmiä on järjestetty Helsingin kaupungin perhekeskuksessa syksystä 2021 kevääseen 2023. Sisältöjä ja materiaaleja on samanaikaisesti kehitetty havaintojen ja palautteiden pohjalta. Kevääseen 2023 mennessä Vanhempana Suomessa -vanhempainryhmiä on pidetty 34 ja niihin on osallistunut noin 175 vanhempaa. Ryhmiä on pidetty englannin, arabian, somalin, selkosuomen, vietnamin ja darin kielellä sekä suomeksi tulkin välityksellä. Tapaamisia on järjestetty lähi- ja etätapaamisina.

Ennakkoon ilmoittautuneista keskimäärin 65 prosenttia on osallistunut ensimmäiseen ryhmätapaamiseen ja näistä puolestaan noin 85 prosenttia 2.–4. tapaamiseen. Järjestämiskustannukset ovat koostuneet pienistä tarjoiluista, tarvikkeiden hankinnoista sekä tulkki, käännös- ja lastenhoitopalveluista. Yhden lähiryhmän järjestämiskustannukset ovat olleet noin 1 420 euroa ja yhden tapaamisen hinta keskimäärin 355 euroa.

Pilotissa on kokeiltu erilaisia keinoja tehostaa palveluohjausta ja ryhmien aktiivinen markkinointi on osoittautunut keskeiseksi. Kevätkaudella 2022 vanhempia ohjattiin ryhmään eniten maahanmuuttaneiden erityispalveluista (32 %) sekä neuvolasta (15 %). Syksyllä 2022 neuvolan ohjaukset nelinkertaistuivat (60 %), todennäköisesti kohdennetun markkinoinnin vuoksi.

### Vanhempien palautteet

Ammattilaisilta ja ryhmiin osallistuneilta vanhemmilta kerätty palaute on ollut positiivista. Vanhemmat ovat kokeneet ryhmät merkityksellisiksi ja kertoneet niiden lisänneen voimaantumista ja pystyvyyden tunnetta. Osa on tuonut ystäviään mukaan seuraaviin ryhmätapaamisiin. Vertaistuki on koettu arvokkaana.

Vanhempien kirjallisesti antamista palautteista (kokonaismäärä kirjoittamishetkellä 42) kaksitoista (12) kohdistuu palvelun sisältöihin, tavoitteisiin ja tarkoitukseen tai järjestämisen tapaan.

Harmi, että teidän palvelu on vain muutaman kerran eikä pidempään.

Välillä on vaikea tulla, kun olen koulupäivien jälkeen väsynyt. Mutta kun tulen tänne, niin tykkään olla täällä, ja tuntuu siltä, että aika loppuu kesken.

Suurin osa palautteista pureutuu vanhempien ryhmiin osallistumisesta kokemaan hyötyyn. Palautteista yhdeksässä (9) vanhemmat ovat eritellet koettuja hyötyjä vanhemmuuden taitojen näkökulmasta.

Tämä ryhmäkerta antoi vapautta ja motivaatiota vanhemmuuteen.

Huudan pojalleni ja huomaan, että poika huutaa samalla tavalla tyttölleni. Toimin samalla tavalla, miten äitini on opettanut.

Ennakkoluulojen ja pelkojen vähentymisen sekä palveluun hakeutumisen kynnyksen madaltamista pohditaan neljästätoista (14) maininnassa.

Paljon on perheitä, jotka eivät uskalla pyytää apua, kun pelkäävät niin paljon.

Kiitos, että pidätte näitä ryhmiä minulle. Tällaisia ryhmiä tulee pitää, että vanhemmat saavat oikeaa tietoa. Väärää tietoa on niin paljon.

Aikaisemmin jostain näistä palveluista on ollut ehdotuksia minulle, johon olen sanonut ei. Nyt ei ole sellaista tunnetta enää. Nyt voin pyytää tarvittaessa apua.

Loput seitsemän (7) mainintaa tuovat esiin yleisesti ryhmistä ja niissä käsitellyistä asioista koetuja hyötyjä.

Olen kertonut teistä minun ystäväilleni sekä tietoa siitä, mitä olen saanut näistä tapaamisista.

## Johtopäätöksiä

Vanhemmuuden tuki rakentuu sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmässä yhä vahvemmin portaitaisen mallin mukaan, joka alkaa kaikille tarjottavasta yleisestä tuesta ja ulottuu perhe-elämän vakavissa ongelmatilanteissa tarjottavaan kohdennettuun tukeen. Psykoedukatiivisena interventiona Vanhempana Suomessa -toiminta asettuu porastetun tuen alkupäähän. Vanhemmille on erityisen tärkeää jakaa tietoa myös sosiaalihuollon varhaisemman tuen mahdollisuuksista, ei vain lastensuojelusta. Toisaalta toiminnan tarkoitus on myös havaita ne perheet, joille palveluportaan alkupään tuki on riittämätöntä, sekä löytää heille tarvittava tuki seuraavalta portaalta, kuten perheneuvolan, sosiaalityön tai mielenterveyspalveluiden piiristä. Osaamisen näkökulmasta ei riitä ainoastaan lapsen tilanteen huomiointi arviointihetkellä, vaan myös lapsen ja perheenjäsenten kehityshistorian sekä perheen taloudellisen tilanteen huomiointi. Esimerkiksi näiden tekijöiden tiedetään jäävän lastensuojelun tilannearvioinnissa nykyisin vähälle huomiolle (Jaakola 2020).

Tähänastisen tutkimuksen mukaan maahanmuuttaneiden perheiden tuella on saavutettavissa hyötyjä. Hamarin ja kumppaneiden (2022) 90 tutkimusta sisältävän kartoittavan katsauksen mukaan interventiot vähensivät muun muassa lasten käyttäytymisen ja tunne-elämän ongelmia sekä perheiden riitelyä kontrolliryhmiin verrattuna, paransivat vanhemmuuden käytäntöjä sekä lasten ja vanhempien suhteita, edistivät myönteistä vanhemmuutta ja vähensivät kovaa rankaisemista ja maahanmuuttoon liittyvää stressiä.

Vanhempana Suomessa -ryhmäinterventiota arvioidaan Helsingin yliopiston ja THL:n yhteisessä tutkimuksessa, jossa tarkastellaan ryhmien soveltuvuutta palvelujärjestelmään, vanhempien kokemuksia ryhmistä sekä vaikutusta institutionaaliseen luottamukseen. Aineistot analysoidaan ja tulokset julkaistaan tiedelehdissä vuosien 2023–2024 aikana. Koska Helsingin kaupungin perhe- ja sosiaalipalveluissa pyritään pitkäjänteiseen, tutkimus- ja näyttöperustaiseen palveluketjujen kehittämiseen, on tuki tutkimusaineiston keräämiselle nähty tärkeänä osana ryhmien käytännön toteutusta. Intervention vaikutusten tutkiminen on tärkeää paitsi hyötyjen myös mahdollisten haittojen, kuten leimaavuuden, näkökulmasta. Haittojen välttämiseksi intervention pääpaino on tiedon jakamisessa, ei vanhemmuuden muuttamisessa. Osallistuvien vanhempien on tärkeää saada tietoa, mistä lähtökohdista heidät on valittu kohderyhmäksi, ja toiminnan tavoitteiden on oltava läpinäkyviä. Tähän on Helsingin kaupungin pilotissa kiinnitetty erityistä huomiota.

Vanhempana Suomessa -pilotti on saanut palkkaluuihin Tulevaisuuden Sote-keskus hankerahoitusta vuosina 2021–2023. Alusta lähtien tavoitteena on ollut pysyvästi Helsingin kaupungin lasten ja perheiden palveluvalikkoon asettava toimintamalli. Parhaillaan pilotin seurantar ryhmässä pohditaan, millä tavalla intervention sisältöjä jatkossa toteutetaan, mitä on opittu ja millaisia ovat maahanmuuttaneille perheille kohdennettavien vanhemmuuden tuen suuntaviivat lähitulevaisuudessa. Toistaiseksi ryhmätoiminta jatkuu maahanmuuttaneiden erityispalvelussa, ja toiminta on käynnistymässä myös Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella. Tulevina vuosina tulisi myös kansallisesti varmistaa laadukas universaali vanhemmuuden tuki maahanmuuttaville perheille kotoutumisen tueksi.

## KIRJALLISUUS

- Blom, Lisa & Edenius, Anna & Lindberg, Lena (2020) Slutrapport från uppföljningen av programmet Förrädraskap i Sverige. Stockholm: Karolinska Institutet.
- Bråten, Beret & Gustafsson, Kristina & Sønsterudbråten, Silja (2020) Guiding migrant parents in Nordic welfare states. Cases from Norway and Sweden. In *Family life in transition: Borders, transnational mobility, and welfare society in Nordic countries*, 23–35.
- Castaneda A E, Rask S, Koponen P, Mölsä, M, Koskinen, S (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi - Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Raportti 61/2012, THL 2012.
- Eid, Mona & Castaneda, Anu (2023) Ulkomaalaistaustaisten nuorten hyvinvointi tilastojen ja tutkimusten valossa. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 73. Helsinki.
- Eliassi, B. (2017) Conceptions of immigrant integration and racism among social workers in Sweden. *Journal of progressive human services*, 28, 6- 35.
- Gustafsson, Kristina (2019) Selective parenting programs for parents with foreign backgrounds: cultural imperialism or democratic practices in social work? *Nordic Social Work Research* 4, 317–329. Doi: 10.1080/2156857X.2019.1573750
- Hamari, Lotta & Konttila, Jenni & Merikukka, Marko ym. (2022) Parent Support Programmes for Families Who are Immigrants: A Scoping Review. *J Immigrant Minority Health* 24, 506–525. <https://doi.org/10.1007/s10903-021-01181-z>
- Heino, Eveliina (2016) Ymmärrystä ja tukea – kohtamattomuutta ja vääryyttä. Venäläistaustaisten perheiden institutionaalisen luottamuksen ja epäluottamuksen rakentuminen suomalaisia peruspalveluita kohtaan. *Yhteiskuntapolitiikka* 81, 127–137.
- Hollekim, Ranghild & Anderssen, Norman & Daniel, Marguerite (2016) Contemporary discourses on children and parenting in Norway: Norwegian Child Welfare Services meets immigrant families. *Children and Youth Services Review* 60, 52–60.
- Jaakola, Anne-Mari (2020) Lapsen tilanteen arviointi lastensuojelun sosiaalityössä. Väitöskirja. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.
- Johansen, Mette-Louise (2022) Fraught parenting: Immigrant parents' chronic double-bind in Denmark. *Ethnography* 23 (3), 404–423.
- Kankaanpää, Saija-Liisa & Kaukonen, Suvi & Klemetti, Reija & Vesterinen, Elina (2022) Neuvolatyöntekijöiden kokemuksia työstä maahanmuuttaneiden asiakkaiden kanssa. *Tutkimuksesta tiiviisti* 56/2022. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinnin laitos.
- Karlsson, Henrik (2021) Is discrimination a driving force behind the over-representation of children with an immigrant background in Swedish out-of-home care? A quantitative study from Stockholm City. *European Journal of Social Work* 24 (4), 629–641. Doi: 10.1080/13691457.2020.1793113
- Karlsson, Henrik (2022) Is there an additional effect on the risk of entry into out-of-home care from having parent(s) born outside of Europe in cases of alleged physical child abuse? – findings from Sweden. *Nordic Social Work Research* 12, 523–535. Doi: 10.1080/2156857X.2020.1819392
- Kääriälä, Antti & Keski-Säntti, Markus & Aaltonen, Mikko & Haikkola, Lotta & Huotari, Tiina ym. (2020) Suomi seuraavan sukupolven kasvuypäristönä. Seuranta Suomessa vuonna 1997 syntyneistä lapsista, joilla on ulkomailla syntynyt vanhempi. Raportti 15/2020. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinnin laitos.
- Lietaert, Ine & Verhaeghe, Floor, & Derluyn, Ilse (2019) Families on hold: How the context of an asylum centre affects parenting experiences. *Child & Family Social Work* 25 (1), 1–8.
- Mangrio, Elisabeth & Enskär, Karin & Ramji, Rathi & Sjögren-Fors, Katarina & Tengland, Per-Anders ym. (2022) The Need for Parental Support for Migrant Parents in Transition Into Sweden: A Perspective. *Frontiers in Public Health* 10.
- Mangrio, Elisabeth & Carlson Elisabeth & Zdravkovic Slobodan (2019) Newly arrived refugee parents in Sweden and their experience of the resettlement process: a qualitative study. *Scand J Public Health* 48, 699–706. Doi: 10.1186/s12905-019-0843-x
- Martin, Keith & Cowden, John & Williams, Daniel & Randell, Kimberley (2018) Adverse Childhood Experiences Among Immigrants and their Children. *Pediatrics* 142, 753. Doi: 10.1542/peds.142.1MA8.753
- Mielityinen, Laura & Hautamäki, Sari & Hakala, Venla & Fagerlund, Monica (2023) Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022. Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:5.
- Ochocka, J. & Janzen, R. (2008) Immigrant parenting: A new framework of understanding. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 6(1), 85–111.
- Osman, Fatumo & Klingberg-Allvin, Marie & Flacking Renee & Schön Ulla-Karin (2016) Parenthood in transition–Somali-born parents' experiences of and needs for parenting support programmes. *BMC Int Health Hum Rights* 16, 1–11. Doi: 10.1186/s12914-016-0082-2
- Osman, Fatumo & Vixner, Linda & Flacking, Renee & Klingberg-Allvin Marie & Schön Ulla-Karin & Salaria Raziye (2021) Impact of a culturally tailored parenting programme on the mental health of Somali parents and children living in Sweden: a longitudinal cohort study. *BMJ Open* 19, 11(8):e045067.
- Obučina, Ognjen & Ilmakunnas, Ilari (2020) Poverty and Overcrowding among Immigrant Children in an Emerging Destination: Evidence from Finland. *Child Ind Res* 13, 2031–2053. <https://doi.org/10.1007/s12187-020-09743-7>
- Parviainen, Heidi (2022) Mental health of asylum-seeking and immigrant-background children – Psychosocial development in relational and spatial contexts. Väitöskirja. Turun yliopisto.
- Regeringskansliet. En nationell strategi för ett stärkt förrädraskapsstöd (2018).

- Röder, Antje & Mühlau, Peter (2012) What Explains Immigrants' High Levels of Trust in Host-Country Institutions? *Journal of Ethnic and Migration Studies* 38 (5), 777–792, Doi: 10.1080/1369183X.2012.667986
- Skogberg, Natalia & Laajasalo, Taina (2020) Vanhempana Suomessa – ulkomaalaistaustaisille suunnatun psykoedukatiivisen ryhmän käsikirja. Muu 336. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Sundsbo, Astrid (2022) Parenting Support and its Different Functions – Parents' Experiences. A Case Study from Norway. *Journal of Social Policy* 51(4), 687–706. Doi:10.1017/S0047279421000234
- Sundsbo, Astrid (2018) Universal Parenting Support in Norway – An Unfulfilled Promise. *Social Policy and Society* 17(3), 503–517. Doi:10.1017/S1474746417000586
- Tembo, Memory & Istudsrød, I & Young, S. (2020) Governing the family: immigrant parents' perceptions of the controlling power of the Norwegian welfare system, *European Journal of Social Work*, Doi: 10.1080/13691457.2020.1738349
- Turtiainen, Kati & Hiitola, Johanna (2019) Migrant parents talking back – Stigmatised identities and doing being ordinary. *Qualitative Social Work* 18 (6), 1051–1066. <https://doi.org/10.1177/1473325018796667>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2022) Policy Brief 1/2022. Eritaustaisille lapsille tasavertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin. Helsinki.
- Wight, Daniel & Wimbush, Erica & Jepson, Ruth & Doi Lawrence (2016) Six steps in quality intervention development (6SQuID). *J Epidemiol Community Health* 70(5), 520–525.
- Wood, Sara & Ford, Kat & Hardcastle, Katie & Hopkins, Joanne & Hughes, Karen & Bellis, Mark (2020) Adverse Childhood Experiences in child refugee and asylum seeking populations. *Public Health Wales NHS Trust*.
- Vuori, Pekka & Jokiranta, Teija & Lönnqvist, Henrik (2019) Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2018–2035. Tilastoja 3. Helsingin kaupunki.

#### KIRJOITTAJAT

- Laajasalo, Taina, dos., PsT, johtava tutkija, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (taina.laajasalo[at]thl.fi)
- Alatalo, Marjo, YTL, erikoissosiaalityöntekijä, projektipäällikkö, Helsingin kaupunki (marjo.alatalo[at]hel.fi)
- Peltonen, Kirsi, dos., PsT, apulaisprofessori, Turun yliopisto (kirsi.peltonen[at]utu.fi)
- Lämsä, Riikka, dos., VTT, tutkimuskoordinaattori, Helsingin yliopisto (riikka.lamsa[at]helsinki.fi)
- Koivisto, Maria, Th AMK, projektisuunnittelija, Helsingin kaupunki (maria.koivisto[at]hel.fi)
- Tran, Ngan, Th YAMK, projektisuunnittelija, Helsingin kaupunki (ngan.tran[at]hel.fi)
- Sibbie, Pauliina, YM, väitöskirjatutkija, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (pauliina.sibbie[at]thl.fi)
- Skogberg, Natalia, FT, tutkimuspäällikkö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (natalia.skogberg[at]thl.fi)